

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Poslanska skupina Nova Slovenija - krščanski demokrati

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana

t: 01 478 96 70, f: 01 478 98 45, e: ps-nsi@dz-rs.si, www.dz-rs.si

SKUPINA POSLANK IN POSLANCEV
prvopodpisana dr. Vida Čadonič Špelič

Datum: 21. 2. 2025

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE
mag. Urška Klakočar Zupančič, predsednica

Na podlagi 88. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a), 19. člena Zakona o poslancih (Uradni list RS, št. 112/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 39/11, 48/12 in 17/22) in 114. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13, 38/17, 46/20, 105/21 – odl. US, 111/21, 58/23 in 35/24) vlagamo podpisane poslanke in poslanci

**PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH KAZENSKEGA
ZAKONIKA**

in ga pošiljamo v obravnavo na podlagi 114. in 115. člena Poslovnika državnega zbora.

Predlagamo, da Državni zbor obravnava Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika po rednem postopku.

Pri obravnavi predloga zakona v Državnem zboru in pri delu njegovih delovnih teles bo sodelovala poslanka dr. Vida Čadonič Špelič.

Prilogi:

- Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika;
- podpisi poslank in poslancev:
 - dr. Vida Čadonič Špelič,
 - Janez Cigler Kralj,
 - Aleksander Reberšek,
 - Iva Dimic,
 - Jožef Horvat,
 - Franc Medic,
 - Jernej Vrtovec,
 - mag. Janez Žakelj.

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

V zadnjem času Slovenijo pretresajo poročila o vedno večjem nasilju posameznih skupin Romov v nekaterih občinah jugo-vzhodne Slovenije. Župani omenjenih občin že dlje časa opozarjajo, da se razmere nevarno približujejo vrelišču. Avgusta 2023 so župani 11 občin v parlamentarno proceduro s podpisi 31.500 volivcev vložili predloge novel štirih zakonov, kar bi po njihovi oceni akutno situacijo vsaj nekoliko ublažilo. Koalicija je paket zakonodaje v Državnem zboru oktobra 2023 zavrnila in obljubila pripravo lastnih zakonskih rešitev, ki pa jih Vlada še ni pripravila.

Razmere so se dodatno zaostrole, ko je junija 2024 na OŠ Velika Dolina 14-letni romski učenec napadel sovrstnika. Zaradi udarca je ta padel, ko je skušal vstati, pa je prejel še en udarec. Naslednji dan so starši veliko večino učencev zadržali doma in od 130 učencev so v šolo prišli le štirje. »Na šoli so incidenti, v katere so bili vpleteni Romi, že bili in reševali smo jih s pomočjo CSD-ja, Policije, ministrstva, inšpektorata ... Žal ugotavljamo, da smo izčrpali vse pravne in zakonske možnosti ukrepanja, a smo pri vsem tem zelo nemočni,« je povedala ravnateljica OŠ Velika Dolina, Anja Zevnik.

Kasneje se je nasilje posameznih romskih skupin nadaljevalo, vse večji problem pa predstavlja nasilje mladoletnih Romov. V nedeljo, 11. avgusta 2024, so policisti v Kočevju med kontrolo prometa ustavljali osebno vozilo. A namesto da bi voznik ob znakih policistov ustavil, je z vožnjo nadaljeval. Policisti so sledili pobeglemu vozilu, voznik in njegov sopotnik sta se po krajši vožnji ustavila na travniku in s kraja zbežala. Policisti so nato mladoletnega voznika skušali aretirati, a je nenadoma na kraj prihitelo več pripadnikov romske skupnosti in jih napadlo. Skupina je z udarci, odrivanjem in grožnjami policistom želela preprečiti aretacijo. Dva policista sta v napadu utrpela lažje telesne poškodbe.

Prebivalci občin JV Slovenije, ki sobivajo z Romi, pravijo, da imajo vlomov, tatvin, objestnih voženj mladoletnikov z neregistriranimi vozili in strelskih izbruhov dovolj. Če vlada ne bo poskrbela za takojšnje in učinkovite rešitve romske problematike, bodo za svojo varnost poskrbeli sami z ustanovitvijo vaških straž. "V temu breznu smo skupaj z Novomeščani, s prebivalci Krškega, Ribnice in Grosuplja. Gori celo jugovzhodna Slovenija. Očitno ta dim do Ljubljane še ni prišel, mogoče bodo potrebovali ogenj, da bodo začeli gasiti," je povedal eden od prebivalcev Kočevja.

V tem trenutku naj bi največji problem predstavljali mladoletni Romi, ki se zavedajo, da po veljavni zakonodaji za svoja dejanja praktično ne morejo biti sankcionirani. V Sloveniji že od leta 2008 čakamo na sprejem posebnega kazenskega zakonika za mladoletnike, v tem času pa za področje mladoletniške kriminalitete veljajo določbe kazenskega zakonika iz leta 1994. Kazni mladoletnega zapora mlajšim mladoletnikom (14 – 16 let) po veljavni ureditvi ni mogoče izrekat, starejšim mladoletnikom (16 – 18 let) pa je kazen mladoletnega zapora možno izrekat le za kazniva dejanja, za katera je z zakonom predpisana kazen zapora petih ali več let.

Mednarodno pravni primerjalni pregled pokaže, da imajo druge države v naši sosesčini (Hrvaška, Italija, Avstrija, Nemčija) uveljavljeno ostrejšo ureditev za mladostniško kriminaliteto.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Cilj zakona je zmanjšanje števila storjenih kaznivih dejanj mladoletnih storilcev ter tako zagotovitev večje varnosti ogroženemu prebivalstvu.

2.2 Načela

Predlog zasleduje načelo varovanja oseb, ki so žrtve mladoletnih storilcev kaznivih dejanj, ter načelo zagotavljanja varnosti v ogroženih skupnostih.

2.3 Poglavitne rešitve

Novela zakona omogoča oz. bistveno olajšuje možnosti za izrekanje kazni mladoletniškega zapor.

Predlog prinaša znižanje meje zagrožene kazni zapor, za katero je mogoče izrehati kazen mladoletniškega zapor za starejše mladoletnike (stare 16 do 18 let). Trenutno je mogoče mladoletniški zapor starejšemu mladoletniku izreči zgolj za kazniva dejanja, za katera je z zakonom predpisana kazen zapor petih ali več let. Po predlogu novele pa bi bilo mogoče mladoletniški zapor izreči že za kazniva dejanja z zagroženo kaznijo enega leta zapor. Predlog bi tako za starejše mladoletnike na novo omogočil izrekanje mladoletniškega zapor že za kazniva dejanja, kot so npr. tatvina, povzročitev nevarnosti, nasilništvo, povzročitev lahke telesne poškodbe, odvzem motornega vozila, poškodovanje tuje stvari, prikrivanje, napad na uradno osebo, ko opravlja naloge varnosti, preprečitev uradnega dejanja ali maščevanje uradni osebi itd. Tako kot že določa obstoječa ureditev, mladoletniški zapor še vedno ne sme biti krajši od šestih mesecev in ne daljši od petih let. Za kazniva dejanja, za katera je mogoče izreči kazen zapor tridesetih let, se sme še vedno izreči mladoletniški zapor do desetih let.

Predlog na novo omogoča izrekanje mladoletniškega zapor za mlajše mladoletnike (stare 14 do 16 let), kar v trenutni ureditvi ni mogoče. To bo mogoče za kazniva dejanja, za katera je z zakonom predpisana kazen zapor treh ali več let. Predlog bi tako za mlajše mladoletnike na novo omogočil izrekanje mladoletniškega zapor že za kazniva dejanja, kot so npr. tatvina, velika tatvina, lažja telesna poškodba prizadejana z orožjem, napad na uradno osebo, ko opravlja naloge varnosti itd. Mladoletniški zapor za mlajšega mladoletnika ne bi smel biti krajši od treh mesecev in ne daljši od treh let. Vse ostale določbe, ki se nanašajo na mladoletniški zapor za starejše mladoletnike, se uporabljajo tudi za mladoletniški zapor za mlajše mladoletnike.

Ocenjujemo, da bi zgolj možnost izreka mladoletniškega zapor v kombinacijami z nekaterimi drugimi ukrepi potencialnim storilcem poslala sporočilo in povzročila učinek

generalne preprečitve ter že na ta način zmanjšala število storjenih kaznivih dejanj mladoletnikov.

Glede na to, da Kazenski zakonik (KZ-1) že od leta 2008 zahteva sprejem posebnega kazenskega zakona za ureditev kazenske odgovornosti mladoletnikov in da sistemska ureditev v tem času še ni bila sprejeta, celovite reforme v kratkem ni pričakovati. Probleme na terenu pa je treba začeti reševati takoj, zato ocenjujemo, da je sprejem tega predloga zakona nujen.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Predlog zakona nima finančnih posledic za državni proračun in druga javnofinančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Predlog zakona za izvajanje ne predvideva porabe sredstev državnega proračuna.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1 PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH

NEMČIJA

V Nemčiji se kazenska odgovornost prične z dopolnitvijo 14. leta. Posameznik je med 14. in 18. letom kazensko odgovoren, če je glede na svoj telesni in psihološki razvoj zmožen razumeti svoja dejanja in njihove posledice. Storilec v tej skupini je mogoče izreči tudi kazen mladoletniškega zapora.

Polna kazenska odgovornost nastopi pri 18. letu starosti, vendar mladoletniški kazenski zakon osebe do 21. leta, ki so znane kot mlajši polnoletniki, lahko v nekaterih primerih obravnava enako kot mladoletnike. Najkrajša možna zaporna kazen traja 6 mesecev, medtem ko je najdaljša običajna kazen omejena na 5 let. Pri resnejših kaznivih dejanjih lahko sodišče izreče zaporno kazen do 10 let. Pri mlajših polnoletnih osebah je najvišja običajna kazen 10 let, vendar pa lahko v primeru izjemno hudih kaznivih dejanj ali kvalificiranega umora traja do 15 let (Kolenc, 2020).¹

¹ Blaž Kolenc, ZAPORNA KAZEN ZA MLADOLETNE STORILCE (2020), dostopno na: <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=135437&lang=slv>

AVSTRIJA

Kaznivo dejanje mladoletnikov je dejanje, ki ga stori oseba, stara od 14 do 18 let. Kazniva dejanja, ki jih stori mladoletna oseba, mlajša od 14 let, so izključena iz pregona.

Prav tako se mladoletnik (tj. oseba med 14. in 18. letom starosti), ki stori kaznivo dejanje, ne kaznuje, če:

1. iz posebnih razlogov ni dovolj zrel, da bi spoznal protipravnost dejanja, ali
2. stori kaznivo dejanje, ko še ni dopolnil 16 let, če ni storjeno hujše kaznivo dejanje in ne obstajajo posebni razlogi, ki bi zahtevali mladoletniški kazenski pregon, da bi ga odvrnili od kaznivega dejanja.

Vodilno načelo mladoletniškega pravosodja je preprečiti storilcu kaznivega dejanja, da stori nadaljnja kazniva dejanja, in mu tako pomagati, da postane odgovoren državljan, ki spoštuje zakon. Nekatere postopkovne določbe in nekatere omejitve glede resnosti kazni veljajo tudi za osebe, stare med 18 in 21 let, ki se štejejo za »mlade odrasle osebe«.

Za mladoletnike je mogoča tudi kazen zapora. Praviloma se v postopkih zoper mladoletne storilce kaznivih dejanj in v večini primerov zoper mlajše polnoletne osebe najvišja kazen zapora in najvišja dnevna denarna kazen prepolovijo. Minimalne kazni ni. Globe, izračunane na podlagi vrednosti, koristi ali škode, vključno z nadomestilom vrednosti in zaplembo, se lahko naložijo le, če ne ogrožajo nadaljnjega razvoja obdolženca.

Mladoletni in mlajši polnoletni prestopniki ne morejo biti obsojeni na dosmrtni zapor. Za kaznivo dejanje, za katero je predpisana kazen dosmrtnega zapora, in dejanje, za katero je predpisana kazen dosmrtnega zapora od 10 do 20 let, se kaznujeta z zaporom od enega do 15 let. Če je dejanje storil mladoletnik, ki je star 16 let ali več, pa z zaporom med 1 in 10 leti. Kaznivo dejanje, za katero je predpisana zaporna kazen od 10 do 20 let, se kaznuje z zaporno kaznijo od 6 mesecev do 10 let.

Načelo avstrijske ureditve kazenskega postopka proti mladoletnikom, ki bi ga lahko opisali kot »postopkovna dekriminalizacija«, predvideva možnost opustitve pregon. Če je za kaznivo dejanje zagrožena le denarna kazen ali zaporna kazen do 5 let, državno tožilstvo opusti pregon mladoletnega storilca kaznivega dejanja, vendar le pod pogojem, da se dodatni ukrepi ne zdijo potrebni, da bi mladoletnega storilca kaznivega dejanja odvrnili od nadaljnjih kaznivih dejanj.²

ITALIJA

Mladoletniki, ki niso starejši od štirinajst let, ne morejo biti obtoženi. Obtoženi so lahko tisti mladoletniki, ki so bili v trenutku storitve kaznivega dejanja starejši od 14 let, vendar še niso dopolnili 18 let, če so bili prištevni.

² https://e-justice.europa.eu/35998/EN/rights_of_minors_in_court_proceedings?AUSTRIA&member=1

Kljub temu se lahko za mladoletnika, starega 14 let, ki se šteje za družbeno nevarnega, uporabijo varnostni ukrepi. Nujno in konkretno je treba ugotoviti družbeno nevarnost, ki jo mladoletnik predstavlja. Začasni varnostni ukrep se lahko uporabi, če zaradi okoliščin kaznivega dejanja ter osebnosti storilca obstaja realna nevarnost, da stori kazniva dejanja z uporabo orožja ali drugačnim načinom nasilja ali je uperjen zoper kolektivno varnost ali ustavno ureditev ali kako drugače kaže usmerjenost k hudim kaznivim dejanjem organiziranega kriminala.

Velja načelo, po katerem je zapor zadnji preostali ukrep (*extrema ratio*). Zapor je omejen na primere, ko obstaja resna skrb za družbeno varnost, ki je drugače ne bi mogli zaščititi.³

HRVAŠKA

Starost za kazensko odgovornost je določena pri 14 letih. Hrvaška pozna enako delitev na starejše in mlajše mladoletnike, kot velja v Sloveniji (mlajši mladoletnik so mladostniki od 14 do 16 leta, starejši mladoletniki so mladostniki od 16 do 18 let). Mladoletniški zapor je mogoče izreči zgolj starejšim mladoletnikom, če gre za kaznivo dejanje, za katerega zakon predpisuje zaporno kazen tri leta ali več. Hrvaški sistem je torej pri naboru kaznivih dejanj strožji od slovenskega, pri katerem je ta meja 5 let zapore. Mladoletniški zapor ne sme trajati manj kot 6 mesecev in ne več kot 5 let, kar predstavlja identično ureditev, kot velja v Sloveniji (Kolenc, 2020).⁴

5.2 PRILAGOJENOST PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravnim redom EU.

6. DRUGE POSLEDICE, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

Zakon ne bo imel drugih posledic.

³ <https://www.giustizia.it/giustizia/it/contentview.page?contentId=ART1123482>

⁴ Blaž Kolenc, ZAPORNA KAZEN ZA MLADOLETNE STORILCE (2020), dostopno na: <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=135437&lang=slv>

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Kazenskem zakoniku (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 54/15, 6/16 – popr., 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21, 186/21, 105/22 – ZZNŠPP, 16/23 in 107/24 – odl. US) se v 375. členu v prvem odstavku besedilo »določbe 71. do 94. člena« nadomesti z besedilom »določbe 71. do 88. člena, določbe drugega in tretjega odstavka 89. člena ter določbe 90. do 94. člena«.

Za prvim odstavkom se dodata nova drugi in tretji odstavek, ki se glasita:

»(2) Sodišče sme do uveljavitve kazenskega zakona za mladoletnike iz drugega odstavka 5. člena tega zakonika starejšemu mladoletniku izreči mladoletniški zapor za kaznivo dejanje, za katero je z zakonom predpisana kazen zavora enega ali več let, če zaradi narave in teže dejanja in zaradi visoke stopnje kazenske odgovornosti ne bi bilo upravičeno izreči vzgojnega ukrepa.

(3) Ne glede na prvi odstavek tega člena sme sodišče do uveljavitve kazenskega zakona za mladoletnike iz drugega odstavka 5. člena tega zakonika tudi mlajšemu mladoletniku izreči mladoletniški zapor za kaznivo dejanje, za katero je z zakonom predpisana kazen zavora treh ali več let, če zaradi narave in teže dejanja in zaradi visoke stopnje kazenske odgovornosti ne bi bilo upravičeno izreči vzgojnega ukrepa. Mladoletniški zapor za mlajšega mladoletnika ne sme biti krajši od treh mesecev in ne daljši od treh let. Za kazniva dejanja, za katera je mogoče izreči kazen zavora tridesetih let, se sme mlajšemu mladoletniku izreči mladoletniški zapor do desetih let. Vse ostale določbe iz prvega odstavka tega člena, ki se nanašajo na mladoletniški zapor za starejše mladoletnike, se uporabljajo tudi za mladoletniški zapor za mlajše mladoletnike.«

Dosedanji drugi odstavek postane četrti odstavek.

KONČNA DOLOČBA

2. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu.

III. OBRAZLOŽITEV ČLENOV

K 1. členu

KZ-1 v 5. členu določa, da bo kazenska odgovornost mladoletnikov urejena s posebnim zakonom. V 375. členu pa predvideva, da se do sprejetja tega zakona uporabljajo določbe iz Kazenskega zakonika iz leta 1994 (KZ), ki se nanašajo na mladoletne storilce. Ker poseben zakon za mladoletnike še ni bil sprejet, se še vedno uporabljajo določbe KZ, na katere v 375. členu napotuje KZ-1. Predlog novele določa, da se ne glede na te določbe, mladoletniški zapor v nekaterih elementih uredi drugače.

KZ v prvem odstavku 89. člena določa, da sme sodišče starejšemu mladoletniku izreči mladoletniški zapor za kaznivo dejanje, za katero je z zakonom predpisana kazen zapora petih ali več let. Gre za zelo visoko postavljeno mejo, zaradi česar mladoletnikom za nekatera resna kazniva dejanja ni mogoče izrehati kazni mladoletniškega zapora. To so npr. kazniva dejanja tatvine, povzročitve nevarnosti, nasilništva, povzročitve lahke telesne poškodbe, odvzema motornega vozila, prikrivanja, poškodovanja tuje stvari, napada na uradno osebo, ko opravlja naloge varnosti, preprečitve uradnega dejanja ali maščevanja uradni osebi itd. V praksi se žrtve lahko soočijo tudi s tovrstnimi kaznivimi dejanji, ki jih izvršujejo mladoletniki. Organi pregona in sojenja pa proti storilcem v teh primerih nimajo niti orodja izreka kazni mladoletniškega zapora. Zato predlagamo, da se meja zagrožene kazni, za katero je mogoč izrek zapora za starejše mladoletnike, zniža s 5 let zapora na 1 leto zapora. S spremembo se zato izključuje uporaba prvega odstavka 89. člena KZ.

KZ ne omogoča izreka kazni mladoletniškega zapora za mlajše mladoletnike. V praksi pa lahko tudi že osebe pri tej starosti izvršujejo nekatera kazniva dejanja z uničujočim vplivom na skupnosti okoli njih. Ocenjujemo, da bi sistem pregona in sojenja proti takim posameznikom v nekaterih primerih moral imeti na voljo uporabo močnejšega orodja v obliki mladostniškega zapora. Predlagamo, da se tudi za mlajše mladoletnike omogoči izrek mladostniškega zapora za kazniva dejanja z zagroženo kaznijo treh ali več let zapora. Taka sankcija bi bila tako po novem za to kategorijo storilcev mogoča že za kazniva dejanja, kot so tatvina, velika tatvina, lažja telesna poškodba prizadejana z orožjem, napad na uradno osebo, ko opravlja naloge varnosti itd. Pri tem bi bilo maksimalno trajanje kazni 3 leta (pri starejših mladoletnih 5 let) ter minimalno trajanje 3 mesece (pri starejših mladoletnih 6 mesecev).

K 2. členu

Predlog določa splošen vacatio legis.

IV. BESEDILO ČLENA, KI SE SPREMINJA**375. člen**

(1) Do uveljavitve kazenskega zakona za mladoletnike iz drugega odstavka 5. člena tega zakonika se za mladoletnike uporabljajo določbe drugega odstavka 70. člena, določbe 71. do 94. člena, določbe, ki se nanašajo na mladoletniški zapor v petem odstavku 47. člena, v prvem, drugem in četrtem odstavku 49. člena, ter določbe tretjega odstavka 100. člena, prvega odstavka 102. člena, točke 3) četrtega odstavka 103. člena, šestega odstavka 109. člena, drugega odstavka 113. člena in 115. člena Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 63/94, 70/94 – popravek, 23/99, 40/04 in 95/04, v nadaljnjem besedilu: Kazenski zakonik), določbe tega zakonika, kot sicer veljajo za polnoletne, pa le, kolikor ne nasprotujejo navedenim določbam Kazenskega zakonika.

(2) Vzgojni ukrep, izrečen mladoletniku, se izbriše v enem letu od takrat, ko je bilo izvrševanje ustavljeno.